Blogi

Suomen inflaatio vaihtelee lähikuukausina – taustalla muutokset sähkön hintaindeksissä sekä arvonlisäverotuksessa

Suomen talous | 28.08.2024 | Harri Pönkä

KIRJOITTAJA

Harri Pönkä
Vanhempi ekonomisti

Kotimaisessa keskustelussa on esitetty huolia, että Suomi olisi jo deflaation partaalla. Tilanne ei kuitenkaan ole niin dramaattinen kuin mitä inflaatiolukujen perusteella voisi päätellä. Viime aikoina nähty inflaation hidastuminen maltillisiin lukemiin on kuluttajille hyvä asia ja on tukenut ostovoiman palautumista viime vuosien kriiseistä.

Viime aikoina kotimaisessa keskustelussa on esitetty huolia, että Suomi olisi jo deflaation partaalla, kun inflaatiovauhti on hidastunut selvästi viime vuosien nopean inflaation jakson aikaisista poikkeuksellisen korkeista lukemista.[1] Tilanne ei kuitenkaan ole niin dramaattinen kuin mitä nykyisten inflaatiolukujen perusteella voisi päätellä – taustalla vaikuttaa myös teknisiä tekijöitä. Suomessa kuluttajahintojen nousuvauhti on hidastunut laaja-alaisesti kuluvan vuoden aikana. Heinäkuussa 2024 Euroopan keskuspankin seuraama ja vertailukelpoinen, yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin (YKHI) mukainen inflaatio oli 0,5 %.[2]

Lähikuukausina YKHI-inflaatioon vaikuttaa kertaluonteisia tekijöitä, jotka ovat luonteeltaan varsin teknisiä. Sähkön hintaindeksin viimevuotisen korjauksen sekä ALV-korotusten myötä kuluttajahintojen vuosimuutoksen odotetaan nopeutuvan lähikuukausina, mutta pysyttelevän kuitenkin maltillisissa lukemissa.

Korjaus sähkön hintaindeksissä on vaikuttanut inflaatiolukemiin viimeisen vuoden ajan

Hintapaineet ovat tällä hetkellä maltillisia kotimaassa heikon suhdanteen sekä rahapolitiikan

inflaatiota hidastavien vaikutusten myötä. Energian ja ruuan hintojen vaikutuksista puhdistettu pohjainflaatio oli heinäkuussa 2024 hidastunut 1,7 prosenttiin, mikä on varsin lähellä koko euroalueen 2 prosentin hintavakaustavoitteen mukaista inflaatiota. Kokonaisinflaatio on tällä hetkellä selvästi tätä hitaampaa, koska energian hinnat laskevat ja ruuan hintojen nousu on pysähtynyt.

Yksi merkittävä syy nykyisille nollaa lähentelevälle inflaatiolle kotimaassa on Tilastokeskuksen tekemä tekninen korjaus sähkön kuluttajahintaindeksiin elokuusta 2023 alkaen.[3] Korjaus on hidastanut YKHI-inflaatiota 0,7 prosenttiyksiköllä viimeisen 12 kuukauden ajan, eli inflaatio on todellisuudessa ollut virallista lukemaa nopeampaa. Elokuusta 2024 lähtien korjaus ei enää vaikuta kuluttajahintaindeksien vuosimuutokseen, koska vuosimuutoksen laskennassa käytettävä edellisen vuoden pisteluku on sen jälkeen uudella, korjatulla tasolla.

Sähkön indeksikorjauksesta johtuvan tasovaikutuksen poistumisen seurauksena inflaatio nopeutuu elokuussa. Tämä kuluttajahintojen vuosimuutoksen nopeutuminen ei kuitenkaan johdu kokonaistalouden kysynnän ja tarjonnan ilmiöistä johtuvien inflaatiopaineiden muutoksesta, vaan kyse on nimenomaan teknisestä vaikutuksesta.

Inflaatio palautuu näin ollen elokuussa lukemaan, joka kuvastaa aidommin todellisia muutoksia kuluttajahinnoissa. Esimerkiksi sähkön pörssihinnat ovat olleet heinä-elokuussa viime vuotta matalampia, joten sähkön kuluttajahinta jatkanee tasovaikutuksen poistumisesta huolimatta elokuussakin laskuaan viimevuotiseen nähden.

Korotukset arvonlisäverossa nostavat hintatasoa syyskuusta alkaen

Syyskuussa kuluttajahintojen vuosimuutokseen alkaa vaikuttaa voimaan astuva korotus yleisessä arvonlisäverokannassa. Tämä kiihdyttäisi YKHI-inflaatiota noin 0,7 prosenttiyksikköä, jos veronkorotukset menisivät täysimääräisesti läpi hintoihin.

Todellinen vaikutus jäänee hieman tätä pienemmäksi, sillä kaikkien tuotteiden osalta veronkorotukset eivät välttämättä välity hintoihin täysimääräisesti esimerkiksi psykologisen hinnoittelun tai kilpailutilanteen vuoksi. ALV-korotukset nostavat hintatasoa kertaluontoisesti.

Kahden indeksin mukaiset inflaatiovauhdit kohtaavat

Laajemman, mm. asuntolainojen korkokulut ja kulutusluottojen korot sisältävän, kansallisen kuluttajahintaindeksin (KHI) mukainen inflaatio hidastui Suomessa 1,0 prosenttiin heinäkuussa. Asuntolainojen ja kulutusluottojen korkojen osuus KHI-inflaatiosta oli edelleen lähes 0,8

prosenttiyksikköä.

Asuntolainojen keskikorot ovat kuitenkin kääntyneet viime kuukausina markkinakorkojen mukana laskuun, joten lähikuukausina KHI-inflaatio painuu Suomen Pankin kesäkuun ennusteen mukaan hitaammaksi kuin YKHI-inflaatio oltuaan sitä nopeampaa loppuvuodesta 2022 lähtien.[4]

Viime aikoina nähty inflaation hidastuminen maltillisiin lukemiin on kuluttajille hyvä asia. Se on tukenut ostovoiman palautumista viime vuosien kriiseistä. Merkittävää riskiä kuluttajahintojen kääntymisestä talouden kannalta haitalliseen pitkäaikaiseen laskuun ei ole näköpiirissä, mutta toisaalta inflaation ennustetaan kertaluontoisten tekijöiden vaikutuksesta huolimatta pysyvän maltillisena.

Korjaus tekstiin 29.8.2024: Poistettu maininta suklaan ja makeisten alv-korotuksesta, joka astuu voimaan vasta 1.6.2025.

Asiasanat

asuntolainat, inflaatio, korot, sähkön hinta, verotus